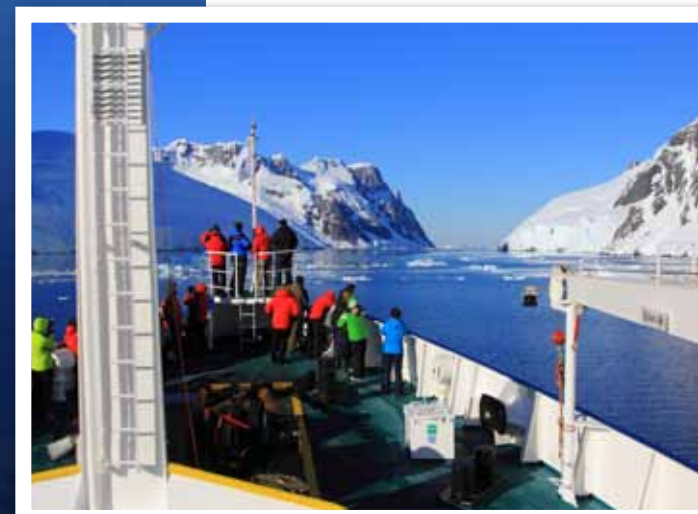

ANTARCTICA LAAT JE NOOIT MEER LOS

GENIETEN VAN EEN KWETSBAAR CONTINENT

Samen met een groep poolfanaten trok ik naar het barre maar overweldigende Antarctica. Wie de ijswoestijn heeft gezien, kijkt naar de wereld door een andere bril. Als je eenmaal bent geraakt door de krachtige pracht van het maagdelijk witte continent, is afkicken zinloos, laat staan zinvol.

Tekst: Johan Van Praet | Foto's: © Yan Verschueren

Ons ijsversterkte schip ligt aan de kade in Ushuaia. Het miezert, hagelt en zomert afwisselend in de hoofdstad van Vuurland. Nog niet zo heel lang geleden waagden enkel vreemde vogels en excentriekelingen zich naar deze desolate plek. Tot 1947 was het zelfs een strafkamp voor politieke dissidenten en zware criminelen. Voor velen van hen eindigde hier letterlijk de wereld.

Voor de echte helden was deze fin del mundo-uitoek het langverwachte begin van hun krachttoer naar het laatste stukje onbekende wereld. De Zweed Otto Nordenskjöld bijvoorbeeld, of Jean-Baptiste Charcot en Frederic Cook. Nu cruisen er jaarlijks ongeveer 30.000 reizigers van hier naar de Gerlache Straat. Ja, ook ik schrik van dat grote aantal. "Toch heeft hun aanwezigheid ook zijn nut", vertelt kajuitgenoot Yan, vicevoorzitter WWF België en gehard natuurfotograaf. "Onder meer dankzij hun komst worden oude, vervuilende basissen gesaneerd of geruimd. En neemt ook de controle toe. Je landt vandaag de dag immers niet zo maar om het even waar op Antarctica."

Ushuaia was ook Adrien de Gerlaches laatste aanleghaven vooraleer hij met de Belgica, een driemaster uitgerust voor de robbenjacht, naar de Zuidpool stevende. Op nieuwjaarsdag 1898 lichtte hij het anker. Voor we inschepen ga ik nog een kijkje nemen naar het borstbeeld van de baron-avonturier dat de pier siert langs het Beaglekanaal. De man tuurt kordaat richting het continent dat hij mee in kaart bracht. Liefst 87 baaien, eilanden, bergen en zee-engtes gaf hij een Belgische naam tijdens zijn 14 maanden durende verovering van terra incognita.

800 KM WOESTE ZEE

Iets voor zeven uur 's avonds: de MV Plancius gooit de trossen los. "Welkom aan boord." De Schotse expeditieleider Kelvin stelt zijn expeditieteam voor: een paar doorgewinterde biologen, een geoloog en aardrijkskundige, een kajakdeskundige, een klimexpert, een oceaankundige en een dokter uit Singapore die de komende uren veel volk verwacht.

Bij een windkracht van 6 beaufort en golven van 4 tot 5 meter hoog rolt en stampet de Plancius zich een weg door Drake Passage, 's werelds meest turbulente stuk oceaan tussen het topje van Zuid-Amerika en het Antarctische schiereiland, 800 km breed. Volgens kenners valt de oversteek best nog mee. Ik sla het ontbijt over. Van schrijven bak ik al helemaal niets. Een carrière als zeebonk is voor mij niet weggelegd. Voor- en achtersteven van dek drie worden verboden terrein. En het stalen luik van de patrijspoort in onze kamer moet onherroepelijk dicht. De scheervlucht van de wenkbrauwwalbatros, de subantarctische stern en de noordelijke reuzenstormvogel, de reuzenalbatros en de grijskopbalbatros ... krijg ik, en samen met mij zowat de helft van de tachtig reisgenoten, dus niet te zien. In tegenstelling tot mijn hoofdkussen.

Met een tempo van gemiddeld 12 knopen of zo'n 20 km per uur laten we volgens tweede officier Artur Lakovlev pas na twee dagen Drake Passage achter ons. Daarna varen we rustig via de Gerlache Straat en het Errera Kanaal tot Curville Eiland, onze eerste landingsplaats.

MAIDENLANDING OP CURVILLE

Veel warm water komt er deze ochtend niet uit de kraan. Een teken dat zowat iedereen van de vlakke zee profiteert om een verkwikkende douche te nemen. De Plancius ligt voor anker aan de noordzijde van de keivormige rots en rondom het schip komen geregeld bultrugwalvissen lucht happen. Pinguïns snijden als minidolfijnen door het bijna rimpelloze water voor de boeg van onze gemotoriseerde rubberboot of zodiac.

We verkennen het keienstrand, dat aan weerszijden wordt bevolkt door duizenden ezelspinguïnpaartjes. Je ruikt hun stank nog voor je voet aan land zet. Het vriest amper 1 graad en van wind is naar Antarctische normen nauwelijks sprake. "Last zodiac at 12h15", brieft Kelvin wanneer ik uit de zodiac in de branding spring. Verspreid tussen de keien liggen eeuwenoude walvisbeenderen en verse pinguïnkarkassen. Voer voor de skua's of roofmeeuwen die hoog boven onze hoofden cirkelen. De lucht is helderblauw en laat de zon weerkaatsen op de majestueuze ijsbergen die in de baai dobberen.

Na de middaglunch hijs ik me opnieuw met plezier in de hele verkleedpartij (thermisch ondergoed, water- en winddichte kleding, laarzen, muts, handschoenen, zwemvest) en hop, de zodiac in. Dit keer naar Rongé Eiland. Geborduurd op de muts van Dimitri, onze Russische zodiacdriver, lees ik: Aliens in Antarctica. De nagel op de kop. We horen hier niet thuis, maar geef toe, het is te prachtig om links te laten liggen." Op sneeuwschoenen verkennen we de voet van de ijskap. Echt ver wagen we ons niet, die verraderlijke ijsspletten weet je wel. De klimmers die een eind voor ons vertrokken, zijn verzekerd met een touw en kunnen

wel verder omhoog. Terwijl zij genieten van de immense vergezichten en een kop warm water (ze vergaten de thee) zoeken wij ons een veilige weg terug tussen de tientallen Antarctische pelsrobbers en de enkele krabbeneters die op het eiland liggen te zonnen. Vannacht slaap ik bij Leith Cove (64° 51' zuid - 62° 48' west) onder de blote sterrenhemel.

IJSBEREN OP DE ZUIDPOOL

Vijf uur 's ochtends, ik wring me uit mijn vierdelige slaapzak. Ik heb goed en warm geslapen, alleen wat lichte hoofdpijn door tekort aan zuurstof. Te diep in je cocon kruipen, heeft ook zo

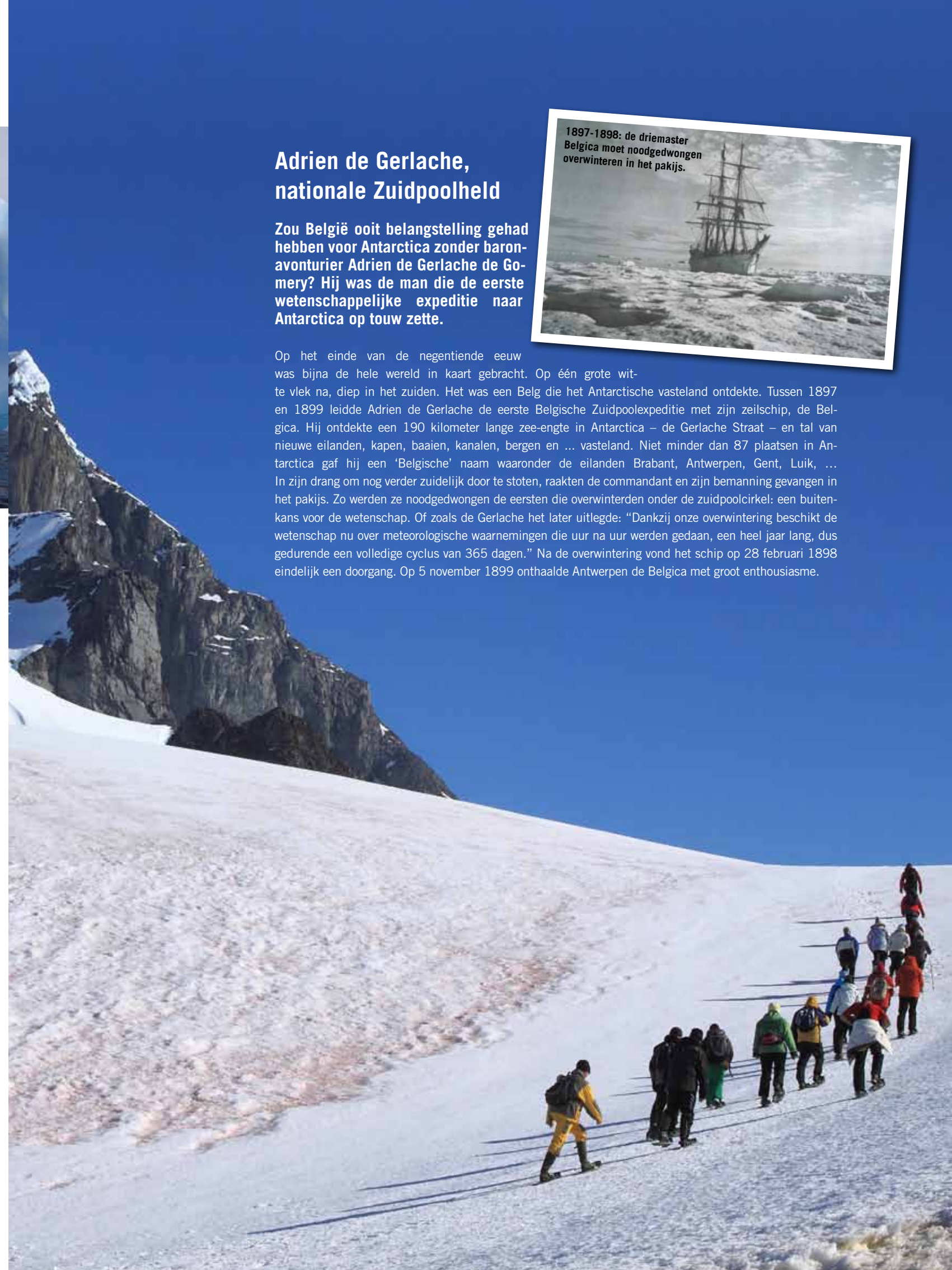
ANTARCTICA DE CIJFERS:

- 14 miljoen km² of 1/10 van het aardoppervlak
- 90% van alle landijs ter wereld
- 80% van 's werelds drinkwater
- 's winters 15 miljoen km² pakijs of 500 x België
- drogere atmosfeer dan in de Sahara
- tijdens de poolwinter (april-september) complete duisternis de klok rond en temperaturen tot -85 °C

zijn nadelen. Nog snel het laagje ijs van de rugzak schrapen, de twee Weddellzeehonden uitzwaaien en terug naar de Plancius. Die zwalpte de hele nacht rond in de buurt van Bryde Eiland en Lemaire Eiland. "De baai hier was te diep om te ankeren", legt derde officier Svenja Wilmes uit. Zij navigeert ons tussen de ijsklompen en -bergen in het Fergusonkanaal richting Sturm Cove, waar we wel het anker 83 meter diep laten ploffen.

De hemel oogt onwaarschijnlijk helderblauw. "Niet het minste vliegtuigspoor te traceren", glundert reisgenote Lieve terwijl we sporen naar een geschikte plek om voet te zetten op het Antarc-

Adrien de Gerlache, nationale Zuidpoolheld

Zou België ooit belangstelling gehad hebben voor Antarctica zonder baron-avonturier Adrien de Gerlache de Gomery? Hij was de man die de eerste wetenschappelijke expeditie naar Antarctica op touw zette.

1897-1898: de driemaster Belgica moet noodgedwongen overwinteren in het pakijz.

Op het einde van de negentiende eeuw was bijna de hele wereld in kaart gebracht. Op één grote witte vlek na, diep in het zuiden. Het was een Belg die het Antarctische vasteland ontdekte. Tussen 1897 en 1899 leidde Adrien de Gerlache de eerste Belgische Zuidpoolexpeditie met zijn zeilschip, de Belgica. Hij ontdekte een 190 kilometer lange zee-engte in Antarctica – de Gerlache Straat – en tal van nieuwe eilanden, kapen, baaien, kanalen, bergen en ... vasteland. Niet minder dan 87 plaatsen in Antarctica gaf hij een 'Belgische' naam waaronder de eilanden Brabant, Antwerpen, Gent, Luik, ... In zijn drang om nog verder zuidelijk door te stoten, raakten de commandant en zijn bemanning gevangen in het pakijz. Zo werden ze noodgedwongen de eersten die overwinterden onder de zuidpoolcirkel: een buitenskans voor de wetenschap. Of zoals de Gerlache het later uitlegde: "Dankzij onze overwintering beschikt de wetenschap nu over meteorologische waarnemingen die uur na uur werden gedaan, een heel jaar lang, dus gedurende een volledige cyclus van 365 dagen." Na de overwintering vond het schip op 28 februari 1898 eindelijk een doorgang. Op 5 november 1899 onthaalde Antwerpen de Belgica met groot enthousiasme.

tische vasteland. De zodiac glijdt door het spiegelgladde water waarin de bergtoppen van beide zijden van het kanaal elkaar een zeldzame keer raken. Land! Met onze sneeuwschoenen klauteren we naar de top van wat nog het meest lijkt op een reusachtige ijscake. Boven luisteren we met vier naar de oorverdovende stilte. De zon brandt. Hoog tijd voor een frisse duik in het ijskoude zeewater: ijsberen op Antarctica. 2° Celsius snijdt je adem af. Na amper 30 seconden voelt mijn lijf als verdoofd. Langer blijven is onverantwoord.

PIEKMOMENTEN BIJ DE VLEET

Wat een ochtend! We ontbijten op weg naar Lemaire Kanaal, de place to be in Antarctica: 1.600 meter breed en 11 kilometer lang wispelturig water tussen Booth Eiland en het vasteland. De werkelijkheid overtreft elke fototrofee uit wat spottend de Kodak Gap wordt genoemd. Tegen een helblauwe horizon spiegelen de gletsjers zich in een ijzerblauwe zee, waterpas glad. Dwergvinvissen trekken rustig langs. Wat wil een mens nog meer?

Een tussenstop op Port Charcot misschien, genoemd naar de avontuurlijke dokter in de medicijnen. Dankzij een enorme erfenis kon de Fransman toegeven aan de roep van de zee. Hij ontdekte onder meer de beschutte ankerplaats bij Port Lockroy in 1904. Datzelfde jaar overwinterde hij op Booth Eiland. Wij vinden er resten van de stenen hut. En wagen ons aan een fikse klim op

de besneeuwde heuvelrug. Op 230 meter houd ik het samen met Arne en onze Australische gids Jamie voor bekeken. Weer een levensles rijker: ik ben niet voor grote hoogtes geboren. Maar wat een vergezicht!

GROETJES UIT ANTARCTICA

Anchor Home' lees ik in het logboek op de brug. "Na drie uitzonderlijk zonnige dagen, is de hemel eindelijk weer normaal bewolkt", mijmert Kelvin terwijl we richting Goudier Eiland stomen. De ideale spot om een militair station neer te poten. We gaan de vier vrouwen van Port Lockroy, ooit een walvisfabriek, vandaag een gerestaureerde Britse basis anno 1944, gedag zeggen. Het eilandje ligt goed beschermd en wordt beschermd door een microklimaat waardoor het vierstromenkanaal minder snel dichtvriest. Vijftien jaar geleden ontving stationcommandante Ylva enkele honderden toeristen per seizoen. "Dit jaar waren het er maar liefst 18.000."(!) Het postkantoor annex souvenirshop draait dan ook op volle toeren. "Waarom onze militairen hier destijds een station bouwden? De Argentijnen claimen land door er kindjes te maken – liefde als pasmunt voor territorium – de Chileenen zetten een hotel en wij baten een postkantoor uit." Ik post mijn groetjes vanuit het meest fascinerende natuurgebied ter wereld. Met wat geluk bereiken ze binnen zes weken hun bestemming.

Lees het volledige reisverhaal op www.asteriaexpeditions.be